

— Ναι. Καὶ θὰ τὸ ἐνθυμοῦμαι εὔκολα.
— Ἀλλὰ θὰ κάνης καλά, πίστεψέ με,
νὰ μὴ τὸ πῆγε εἰς τὸν θεῖόν μου.

— Διατί;

— Πιθανὸν νὰ ὑποθέσῃ ὅτι τὴν ἀγαπᾶς.

— Τί ἀνόητα ἀστεῖα, εἶπεν ὁ ταμίας,
ὅ κύριος Δορζέρ ^{τί}ξεύρει ὅτι εἰς τὴν θέσιν
μου... δὲν θά...

— Τί, πῶς δὲν εἰμπορεῖς ν' ἀγαπήσῃς
ἔνα χαριέστατο κορίτσι, διότι συμφωνεῖς
ὅτι ἡ ἔξαδέλφη μου εἶναι χριστάτη. Μὴ
θέλεις νὰ μὲ πουλήσῃς για πράσινο γα-
βιάρι. Τί ἔχεις νὰ κάνῃς ἡ θέσις σου; Καὶ
ὑπηρέτης ἂν εἶναι κανεὶς δὲν τὸν ἐμποδίζει
τὸ πρᾶγμα νὰ ἔχῃ καρδιὰ καὶ μάτια.
Ἐξύρω πῶς δὲν συλλογίζεσαι διόλου
τὴν Ἀλίκη, μὰ δὲν εἶναι πάλι ἀνάγκη νὰ
κοκκινίζῃς, ἐπειδὴ σοῦ ἔδωκε μίαν συμ-
βουλήν. "Θελεια μόνον νὰ σου 'πῶ ὅτι εἶναι
καλλίτερον ν' ἀποφύγης τὰς ἀνακρίσεις
τοῦ θείου μου διὰ τὴν ἀλλαγὴν τῆς λέ-
ξεως. Εὖν τὸ παρατηρήσῃ εἶναι κακιός νὰ
τοῦ ἐτοιμάσῃς μίαν οἰανδήποτε ἀπάν-
τησιν.

Ο Βινιγορὺς ἡνόησεν ὅτι ὁ φίλος του
εἶχε δίκαιον, διότι δὲν ἐπέμεινεν. Ἐπέρχα-
νε τὴν τοποθέτησιν τῶν γραμμάτων, τῶν
ἀποτελούντων τὴν νέκυαν λέξιν, ἐπανέκλεισε
τὸ χρηματοκιβώτιον, καὶ, διὰ μεγκλειτέ-
ρων προφύλαξιν, ἀπέσυρε τὸ ἐλατήριον, τὸ
ὄποιον ἡμποδίζει τὴν ἐνέργειαν τῶν δύο
σιδηρῶν βραχιόνων.

Τὸ χρηματοκιβώτιον εὐρίσκετο καὶ πά-
λιν ἐτοιμον νὰ ὑπερασπισθῇ τὸ περιεχό-
μενόν του, καὶ τὸ μυστικόν του βεθαίως
αὐτὸ δὲν ἥθελε γείνει γνωστὸν ως τὸ προ-
ηγούμενον εἰς τοὺς ἴκανοντας ἐκείνους κλέ-
πτας δι' ἀνεξηγήτου τῆς τύχης ἰδιοτρο-
πίας.

Ο Μάξιμος ταχέως ἐκαθάρισε τὴν τρά-
πεζαν καὶ πᾶν ἄλλο μέρος ἀπὸ τῶν αἰ-
μάτων καὶ ἀπέσπασε τὸ ψέλλιον ἀπὸ τῆς
ἀκροτηριασθείσης χειρός.

— Εἴμαι ἀπαράλλακτος ὑπηρέτης κρε-
οπωλείου, εἶπε γελῶν. Ἐὰν αἱ ώραιαι αὐ-
τὴν κυρίαι, αἱ ὄποιαι μὲ δέχονται εἰς τὰ
σαλίγνια τῶν, μ' ἔβλεπαν ἔτσι, βεθαίως
δὲν θὰ μὲ ἀφινχνεῖς εἰς τὸ ἔξης νὰ τὰς πλη-
τεῖσω.

— Μὰ δὲν ἔχεις λοιπὸν νεῦρο; ἐψιθύ-
ρισεν ὁ Βινιγορὺς.

— Μὰ τὴν ἀλήθεια! ὅχι. "Ἐπειτα
ὅποιος θέλει νὰ 'δῃ τελειωμένη τὴν δου-
λειὰ πρέπει νὰ φροντίσῃ. Σὺ μοῦ εἶπες
ὅτι δὲν ἀνακατεύεσαι εἰς τίποτε. Εἴμαι
λοιπὸν καὶ ἔγω ἀναγκασμένος νὰ τὰ ἐκ-
τελῶ ὅλα καὶ τὸ ψέλλιον.

Καὶ ἐπὶ τὴν τοσοῦτον ὄφθη δικαιολο-
γίας ὁ Μάξιμος περιετύλιξεν εἰς παλαιὰν
ἔφημερίδα τὴν ἀποκοπεῖσαν γέιρα καὶ τὴν
ἔχωσεν εἰς τὸ θυλάκιόν του, ὃπου εἶχε
προηγουμένως βάλλει καὶ τὸ ψέλλιον.

— Καὶ τόρα πεζμέ, εἶπεν εἰς τὸν φίλον
του, ὁ ὄποιος τὸν προσέβλεπε μετὰ θύμ-
βους. Εἶναι κακιός νὰ φύγωμε ἐὰν δὲν θέ-
λωμε νὰ μῆς συλλαβθούν ἔδω. "Οπου κι' ἀν
εἶναι ὁ Μαλικόρης θὰ γυρίσῃ, καὶ ἔπειτα θὰ
φεύγουν καὶ οἱ προσκεκλημένοι τοῦ θείου
μου. "Ἔχεις τὰ δύο κλειδιά;

— Ναι.

— Καλά. Θὰ κλείσῃς ὅταν εὕγωμεν
ἔξω καὶ κανεὶς δὲν θὰ καταλάβῃ ὅτι εἰ-
μεθικ ἔδω. Σύντο τὸ φᾶς καὶ ἀκολούθει με.

Τὸ πᾶν ἐγένετο ως ὁ ἀγενψίδος τοῦ κυ-
ρίου Δορζέρ εἶχε διατάξει, διότι ὁ ταμίας
κατάπληκτος δὲν ἦτο εἰς θέσιν νὰ ἐπι-
φέρῃ ἀντιρρήσεις.

Οὐδένα συνήντησκαν εἰς τὴν αὐλήν. Ὁ
θυρωρὸς ἐκοιμάθη καὶ τοὺς ἤνοιξε χωρὶς
νὰ λάθῃ τὸν κόπον νὰ ἔξετάσῃ ποτοὶ
ῆσαν.

— Τόρα, φίλε μου Ιούλιε, ἐπανέλαβεν
ὁ Μάξιμος ὅτε πάλιν εὐρέθησαν ἐπὶ τοῦ
πεζοδρομίου τῆς ὁδοῦ Σουρέζηρη, πήγαινε
στὸ σπίτι σου, προσπάθησε νὰ κοιμηθῇς
καλά, καὶ τὸ πρωτὶ ποῦ θὰ ἔχησης εἰπὲ
ὅτι ὅλα ὅσα εἶδες ἀπόψε ῆσαν ὄνειρο.

— Ἐπροτιμούσα νὰ ἦταν ὄνειρο, ἐψι-
θύρισεν ὁ Βινιγορὺς. Τί θὰ πῶ δύμως εἰς τὸν
θείον σου ἀν μ' ἐρωτήσῃ, διατί δὲν ἐπῆγα
χθὲς εἰς τὴν ἐσπερίδα του;

— Θὰ τοῦ πῆγες ὅτι σὲ εἶχε προσκαλέ-
σει νὰ δειπνήσωμεν μαζύ, ὅτι ἐμέθυσα,
καὶ μ' ἐπῆγες εἰς τὸ σπίτι μου, ὃπου ἐκά-
θισες ὅλην νύκτα νὰ μοῦ βραχίης τηνά.
"Ἐννοιει σου καὶ θὰ πιστεύσῃ, διότι ἔχεις
πολὺ κακὴν ἰδέαν διὰ τὸ ὑποκείμενόν μου.
Σύμφωνοι. Καλὴ νύκτα. "Αλήθεια, αὐτὸ
τὸ διαβολόχερο δὲν ἔχειρεις πῶς μὲ βρα-
ύνει. Θαρρεῖς πῶς ζυγίζει ἐκατὸν ὄκα-
δες. Πηγαίνω νὰ τὸ πετάξω.

Καὶ ταῦτα λέγων ὁ Μάξιμος ἀπῆλθε
πρὸς τὴν Μαγδαληνή. Ὁ ταμίας διην-
θύνθη πρὸς τὴν ὁδὸν Αγκεσά, προσκατέ-
κει. Οὐδόλως προοιωνίζετο εὐχάριστα διὰ
τὸ συμβεηκός τοῦτο, τὸ ὄποιον ὁ ἀφρο-
ντις σύντροφός του ἐδέχετο μὲ τόσον εὐθυ-
μον ὑφος, καὶ δύμως οὐδὲ κατ' ἔλαχιστον
ἡδύνατο νὰ προΐδῃ τὰ λίαν παράδειξα ἐπ-
ακολουθήματα, ἀτινα ἔμελλον νὰ ἐκτυλι-
χθῶσιν.

Οι ἀνθρώποι βαδίζουσι τὴν ὁδὸν ἢν
Θεός τοῖς ἔχάραξεν.

"Ἐπειτα συνέχεια.

Αποῦσα Πατρίς. Πρέπει, ἐν τῷ μέσῳ τοῦ
καπνοῦ τῆς μάχης, νὰ μὴ εἴχεις ἀλλο
σημεῖον συναθροίσεως, ἢ αὐτὸ τὸ ἐσχι-
σμένον τεμάχιον, διὰ νὰ ἐννοήσης, διὰ νὰ
αἰσθανθῆς πᾶν ὅτι ἐγκλείει εἰς τὰς πτυ-
χας του τὸ ιερὸν ἐκεῖνο πρᾶγμα, ὅπερ κα-
λεῖται Σημαία. Ἡ σημαία, καλοί μου
φίλοι, μάθετε το καλῶς, παρέχει ἐν μιᾶ
λέξει, καὶ εἰς ἐν ἀντικείμενον καθιστᾷ Ψη-
λαφητὴν τὴν ζωὴν ἐκαστον ἐξ ἡμῶν.
τὴν ἑστίαν ἐν ἡ ἐγεννήθημεν, τὴν γνώναν
τῆς γῆς ὃπου ηὔξενη ηὔξενη ηὔξενη, τὸ πρῶτον
μειδίαμα τοῦ πατιδίου, τὸν πρῶτον νεα-
νικὸν ἔρωτα, τὴν μητέρα τῆς λικνίζει
τὸ τέκνον, τὸν πατέρα ὃστις ἐπιπλήττει,
τὸν πρῶτον φίλον, τὸ πρῶτον δάκρυ, τὰς
ἐλπίδας, τὰ ὄνειρα, τὰς χειμαρίας, τὰς
ἀναμνήσεις. Εἶναι ἀπασκολεῖται αὐτοῖς
ταῦται, ἀπασκολεῖται κεκλεισμέναι εἰς ἐν
τῷ φραγμῷ τοῦ πατιδίου, τοῦ πατέρου:
Ναί, σᾶς λέγω ὅτι ἡ Σημαία ἐγκλείει πάντα
ταῦτα. Εἶναι ἡ τιμὴ τοῦ συντάγματος, εἰς
δόξαι του καὶ οἱ τίτλοιτου, οἵτινες ἀπα-
στράπτουσι μὲ χρυσὰ γράμματα ἐπὶ τῶν
ἡλιοιωμένων τῆς χρωμάτων, ἀτινα φέ-
ρουσι νικῶν ὄνόματα. Εἶναι αὐτὴ ἡ συνεί-
δησις τῶν ἀνθρώπων οἵτινες ὑπὸ τὰς πτυ-
χας τῆς βαδίζουσιν εἰς τὸν θάνατον. Εἶναι
τὸ αὐτότηρὸν καὶ ὑπερήφανον καθῆκον ἀν-
τιπροσωπεύμενον ὑπὸ τοῦ πρῶτου βα-
θύμου τοῦμεγχαλείου· εἶναι ἰδέα κυματίζουσα.
Μὴ ἐκπλήττεσθε λοιπὸν ποσῶς, διότι ἀ-
γκαπῆται ἡ ἐνίοτε ρραδίης σχεδὸν σημαία,
καὶ ἀν πίπτωσι μὲ τὸ στῆθος διάτρυτον
ἢ τὴν κεφαλὴν συντετριμμένην, δι' αὐ-
τήν! Νομίζεις ὅτι ἀδρατα νήματα συγ-
κροτοῦσι πάσας τὰς καρδίας τοῦ συντάγ-
ματος πρὸς αὐτήν. Ἡ ἀπώλεια τῆς εἰνε
σισχύνη αἰωνία. Καλλιτερα νὰ φαίνωσιν
ἔνα πρὸς ἔνα τὰς χιλιάδας ἐκείνας
τῶν ἀνδρῶν, παρὰ νὰ τοῖς ἀράσσωσι τὴν
σημαίαν. "Οχι, ὅχι ἐκατοντάχαις, ποτὲ
δὲν θὰ ἐννοήσητε τί ὑποφέρει ἐκεῖνος, ὅσ-
τις γνωρίζεις ὅτι ἡ σημαία τοῦ ἐμείνειν ως
τυμῆμα ὀλόκληρον τῆς πατρίδος εἰς τὰς
χεῖρας τοῦ ἐχθροῦ. Εἶναι ἰδέα ἡτις τὸν
βασανίζει καὶ ἡτις δὲν τὸν ἀφίνει πλέον.
"Ἡ σημαία εἶναι ἐκεῖ κατώ, τὴν ἐπῆρχην,
τὴν φυλάττουν ἐκεῖνοι! "Νύκτα καὶ ἡ-
μέραν τὸ ἐνθυμεῖται . . . καὶ πολλάκις ἀ-
ποθηκεῖται ἐξ αὐτοῦ. Θὰ μὲ ἐρωτήσητε, τι
εἶναι ἡ σημαία, ἐν σύμβολον . . . Τι ση-
μαίνεις ἀν κεῖται ἐδῶ ἢ ἐκεῖ, εἰς μίαν ἐ-
πιθεώρησιν ἢ εἰς μίαν ἀποθέωσιν; Σύμ-
βολον, ἔστω ἀλλὰ ἐν ὅσῳ τὸ ἀνθρώπινον
γένος ἔχει ἀνάγκην νὰ συνδέηται πρὸς
μίαν πίστιν ὑγιεῖ, ἀληθῆ, ἀρρενωπήν, θὰ
ἔχῃ γρείαν τῶν συμβόλων τούτων, ὃν μόνη
ἢ θέα μέχρι μυχίων ἀνακινεῖται ἐν ἡμῖν πάν-
τα τὰ εὐγενῆ αἰσθήματα, πᾶν ὅτι μῆς
όδηγει πρὸς τὴν θυσίαν, τὴν αὐταπάρνη-
σιν καὶ τὸ καθῆκον!

Όπόταν ἐλάσσει τοιουτρόπως ὁ λοχα-
γὸς Φουζερέλ εἰσίγχα κατόπιν πάραυτα ὡς
νεαροκαμένος, ὅπερ τῷ ἦτο σύνηθες. Ἡτο
συνήθως μελαχγολικός, ἀπηνδημένος,
σκεπτικός, κεκυρτωμένος ὑπὸ τῶν χρόνων,
καὶ εἰς τὸ μικρὸν καφενεῖον τῆς Βερνηνῶ
εἰς ὃ μετέβασιν πᾶσαν πάραν ὅπως ἀνα-

γνώση τὰς παρισινὰς ἐφημερίδας, σπανίως, καὶ εἰς σπουδαίας περιστάσεις, ἕκουον τὴν φωνήν του. Πρὸ πολλῶν ἐτῶν ὁ Φουζερέλ ἐσύγχαζεν εἰς τὸ Καφερεῖον τὴν Πόλεως εἰς τὴν γωνίαν τῆς μικρᾶς ὁδοῦ, παρὰ τὴν ἑκλησίαν. Μετέβαινε καθ' ἑκάστην, μετὰ τὸ φαγητόν, κατὰ τὴν αὐτὴν στιγμὴν· ἐκάθητο πάντοτε εἰς τὴν αὐτὴν τράπεζαν, ἔμενεν διοισμένας ὥρας καὶ ἀπήρχετο κατὰ τὴν αὐτὴν στιγμὴν μεταβαίνων εἰς τὴν ἐν τῇ παλαιᾷ ὁδῷ τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου οἰκίαν του. Ἡ τράπεζα εἰς ἣν ἐκάθητο οὐδέποτε κατελαμβάνετο ὑπὸ ἀλλού. "Ἄν πρὸ τῆς ἀφίξεως τοῦ Φουζερέλ, ἔμπορός τις νεήλυς ἐν Βερνών, ἡ διαβάτης τις ἐλάχιστης θέσιν ἐν τῇ γωνίᾳ, ὅπου συνήθως ἐκάθητο ὁ ἀρχαῖος στρατιώτης, ὁ ὑπηρέτης τοῦ καφενείου πλησιάζων τῷ ἔλεγε χαρηλοφώνως.

— Εἶνε ἀδύνατον, χύρις, νὰ μείνετε εἰς τὴν θέσιν αὐτὴν, εἶνε ἡ Τράπεζα τῶν Λογαράων.

Τοῦ διάσημου ἐν τῷ Καφερείῳ τῆς Πόλεως ἡ τράπεζα τῶν λογχιῶν, καίτοι δὲ ὁ Φουζερέλ ἥρχετο μόνος, ἐκκλεῖτο οὔτω διατηροῦσα τὴν ἀνάμνησιν ἑτέρου στρατιώτου, τοῦ συντρόφου τοῦ Φουζερέλ, ὅστις καὶ αὐτὸς ἀλλοτε ἐκάθητο πρὸ τῆς μικραρίνης ἐκείνης τραπέζης πασχον ἐσπέραν. Ἡ Βερνών ἐπὶ πολὺ εἶχεν ἵδει αὐτοὺς πάντοτε ἐν τῇ ἴδιᾳ θέσει καὶ ἐν τῷ αὐτῷ καρφενίῳ, συστρέφοντας ὑπὸ τὰς χεῖρας τοὺς κύριους τοῦ δόμινο, ἡ ἀνάπτοντας ὄλιγον οἰνόπνευμα, καὶ θεωροῦντας ἀφώνως τὴν λάρψιν ἐκείνην ἡτις ἀνίσχυρος, ἐσθέννυτο πάρκυτα καθὼς σθέννυται τὸ γῆρας. Δὲν ἦσαν ἰδιότροποι, καίτοι γέροντες· δὲν παρεδίδοντο δύμας εὐχαρίστως εἰς ὄμιλας. "Ηρκουν αὐτοῖς αἱ λέξεις αἱ ἀνκυπολοῦσκι τὰς ἀναμνήσεις τῶν παρελθόντων, τὴν ἡχὴν τῆς μάχης, τὰ πρόσωπα τῶν ἀποθανόντων φίλων. Τὸ πᾶν δι' αὐτοὺς ἦτο ἡφιλία τῶν· καίτοι δὲ ὄλιγον εὐτυχεῖς καὶ κατειλημένοι ὑπὸ τῶν δεινῶν τοῦ γῆρατος, εὑρίσκον καλὴν τὴν κατάστασιν αὐτῶν.

Ο Φουζερέλ καὶ ὁ Μαλκαπέρ, ὡς ἀρχαῖοι φίλοι, διμίλουν εἰς ἑνίκαν πρὸς ἀλλήλους. Εἶχον γνωρισθῆνες τὸ αὐτὸν σύνταγμα τῆς γραμμῆς καὶ ταύτοχρόνως σχεδὸν εἶχον μεταβῆνες εἰς τὸν αὐτὸν λόχον τῶν γρεναδιέρων τῆς παλαιᾶς αὐτοκρατορίας φρουρᾶς. Ο Φουζερέλ ἦτο Νορμανδός· εἶχεν ἀναγκωρήσεις νεότατος ἐκ τῆς πατρίδος του Πρεσκού, ἡτις εἶνε μικρὸν χωρίον εἰς τὰ περίχωρα τῆς Βερνών, καὶ ὅπερ ἀγνωστον διατί ὄνομάζεται ὑπερήφανον, καὶ ὡς ἐθελοντῆς γενναίως μιχγόμενος, μὴ φειδόμενος ἐν τῇ ἑκστρατείᾳ, οὔτε τοῦ αἰματος αὐτοῦ οὔτε τῶν κόπων, εἴχεν ἀποκτήσει διὰ τῆς λόγγης καὶ τοῦ ξίφους τὰς ἐπωμίδας τοῦ λογχαγοῦ. Ο Μαλκαπέρ εἶχε πράξεις τὸ αὐτὸν ἀφικόμενος εἰς τὸν αὐτὸν σκοπὸν διὰ τῆς ἴδιας ὁδοῦ. Γίδες ἀλιέως ἐκ Λορμών πλησίον τοῦ Βορδώ, ὡς ὁ Φουζερέλ, κατήγετο ἐκ νορμανδικῆς ἀγροτικῆς οἰκογενείας, εἶχεν ἀφιερώσει τὸν βίον του

εἰς τὴν Γαλλίαν ἢν τότε Ναπολέων ὁ πρώτος ὥθει πρὸς πάντας τοὺς πολέμους, καὶ τῶν μέχρις αἰματος τὸν πολεμικὸν τοῦτον ἴππον. Μετὰ τοὺς μόγθους του εἰχεις εὔρει ζῆφος λοχαγοῦ, τὸ παράσημον, καὶ μετρίκαν σύνταξιν, ἡτις μόλις τῷ ἥρει. Ἀλλὰ πάντοτε, ὁ Μαλκαπέρ, ὡς ὁ Φουζερέλ, ὄλιγον ἐφόρντιζε περὶ τῆς ζωῆς ἡ τοῦ θανάτου του.

Παραπλεύρως, οἱ δύω ἑκείνοι ἀνδρες ὡς στρατιῶται σταθεροί, εἶχον εὑρεθεῖ εἰς τὰς τελευταίας μάχας τῆς αὐτοκρατορίας, ἐν Γερμανίᾳ καὶ Γαλλίᾳ, καὶ μετὰ τὴν ἐπανάσθον ἐκ τῆς νήσου "Ελβίς" ἔχουσαν τὸ αἷμα αὐτῶν εἰς τὸ Βαστερόλω, εἰς τὴν ύψιστην καὶ ἐσχάτην στιγμὴν τοῦ ψυχορογούντος κατακτητοῦ. Άμφοτεροι οἱ λοχαγοὶ ἐπειράθησαν ἐκεῖ ὅτι ἀνθρωπος δύναται νὰ πειραθῇ ὅπως μὴ ἐπιζήσῃ. Πληγωμένοι καὶ ὡς νεκροὶ ἀφέθεντες εἶχον πέση μὲ τὰ τελευταῖα τετράγωνα καὶ τὰ κυανὰ αὐτῶν ἐνδύματα περιστοιχούμενοι ὑπὸ σωροῦ ἐρυθρῶν ἐνδυμάτων. Είτα, τὴν ἐπαύριον τῆς ἀνακρούσεως εὗρον καθῆμενον βασιλέας ἐπὶ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ θρόνου, τοῦ θρόνου δὲν ἐπὶ τοσοῦτον διὰ τῶν ἀνδρείων αὐτῶν βραχιόνων εἴχον ἐνισχύσει, τὴν λευκὴν σημαίαν καταλαβοῦσαν τὴν θέσιν τῆς τριχρώμου, νέχες στολάς, καὶ Σουηδούς οἵτινες ὠνόμαζον τοὺς στρατιώτας τοῦ Μιλῶ καὶ τοῦ Νέου «Δηστάς τοῦ Λήρου». Ονειρούν ἔξαφανισθέν!

Τότε οἱ δύω φίλοι παρετήρησαν ἀλλήλους κινοῦντες τὴν κεφαλήν. Ἐν πλήρει ἀκμῇ, ἐν ἡλικίᾳ τεσσαράκοντας ἐτῶν εὐρίσκοντο ἀπόμαχοι, ἀνευ θέσεως, ἀνευ ἐλπίδος μὲ μικρὰν σύνταξιν, ἡτις γλίσχρως ἐπλήρωνεν αὐτοῖς τὴν ιερὸν τιμὴν τῶν πληγῶν των, Τί νὰ πράξωσι, καὶ ποίαν ζωὴν θὰ διαγάγωσιν ἐν τῇ νέῃ ἥρη Γαλλίᾳ οἱ δύω ἑκείνοι στρατιῶται, τοὺς ὄποιούς ἥρξαντο νὰ ὑποπτεύωνται, καὶ τοὺς ὄποιούς οἱ μὲν ἐκαλουν Βοναπαρτίστας, οἱ δὲ Ἰακωβίνους; Ο Φουζερέλ καὶ ὁ Μαλκαπέρ παρηγορήθησαν λέγοντες ὅτι ἡ βασιλεία τῶν Βουρβόνων δὲν ἡδύνατο νὰ δικρέσῃ καὶ ὅτι ἐπρεπε νὰ περιείνωσι. Τότε ἔζητοσαν μίκη γωνίαν τῆς μεγάλης ταύτης χώρας ὑπὲρ ἡς τόσον ἀνδρείων εἴχον ἀγωνισθεῖ, μίκη γωνίαν εἰς τὴν ὄποιαν νὰ καταφύγωσι, νὰ ἀναπαυθῶσι, νὰ ὑπομείνωσιν. Εἴκοσιν ἔτη παρηγόρθιον ἀφ' ὅτου ἐγκατέλειψκεν ὁ εἰς τὰς μηλέκες του, ὁ ἔτερος τὰς ἀμπέλους του. Εἴκοσιν ἔτη ἀφ' ὅτου διὰ μέσου τοῦ κόσμου διῆγον βίον πλανωδίων ἵπποτῶν, βαδίζοντες πάντοτε, οὐδέποτε ἀναπαυόμενοι, ἡτημένοι ἡ νικητκί, εἰσερχόμενοι προπορευομένης τῆς μουσικῆς εἰς τὰς κατατηθείσας πρωτεύουσας, καὶ τὴν ἐπαύριον διαφιλονεικούντες κατὰ τοῦ Κοζάκου ἡ Πρώσσου τὴν γῆν τῆς Γαλλίας, ἡτις εἴχε ποτισθεῖ ἀπακεστι διὰ γαλλικοῦ αἴματος. Εἴκοσικετεῖς πορεῖαι καὶ μάχαι! Εἰς διάστημα εἴκοσιν ἐτῶν αἱ ἑσίαι κενοῦνται καὶ οἱ γέροντες ἀποθνήσκουσιν. Οὐδέτερος αὐτῶν εὔρεν ἔχνος παρελθόντος. Εἰς τὴν θέσιν τῆς ἐν Λορμών μικρᾶς οἰκίας ὁ Μαλκαπέρ εὔρε ζενοδοχεῖον ἐνεστὶ ἐκτισμένον

καὶ χρησιμεῦον ὡς σταθμὸς εἰς τὴν ἡμέραν τοῦ Βορδώ.

Οπότεν ὁ Φουζερέλ ἐζήτησεν ἐν Πρεσκού εἰδήσεις περὶ τῶν συγγενῶν του, οἱ κατόπιν ἀνηρώτων τὴν μνήμην των καὶ ἔλεγον:

— Ναι, καὶ οὐσιαστικά νὰ διμιουργήσων περὶ αὐτῶν! . . . Αφῆκαν τὸν τόπον καὶ ἐκατοίκησαν εἰς τὸ Πασόν, ὅπου καὶ ἀπέθυνον.

Ίδον τί ἔμενεν εἰς τὸν δύω φίλους· ὃνόματα ἐπὶ λίθου εἰς τὸ κοιμητήριον τοῦ χωρίου. Βλέποντες λοιπὸν ὅτι ἦσαν ἀνωφελεῖς καὶ μόνοι ἐν τῷ κόσμῳ, ἀπεφάσισαν νὰ ζήσωσιν ὅμοιοι, ὡς εἰς παρὰ τὸν ἄλλον, ὡς στρατιῶται εἰς τὴν γραμμήν. Δὲν ἔχωρίσθησαν πλέον. Ο Φουζερέλ ἐπεισεῖ τὸν Μαλκαπέρ νὰ κατοικήσωσιν εἰς Νορμανδίαν καὶ ἐξέλεξαντο τὴν θησυχονίαν τοῦ θελατικὴν μικρὰν τῆς Βερνών πόλιν, ὅπου ἐνώσαντες τὰς μικράς των προσόδους, ἀλλως τε εἰθισμένοι πρὸ πολλοῦ εἰς τὰς στερεήσεις, ζῶντας ἀγέτως. Ἡτο ἡ τελεία ἀνάπτυξις μετὰ τὴν μεγάλην ταλαιπωρίαν. Πόσον διάφορος ἡ νέκη αὕτη ζωὴ! Τὰ ἔτη ἔρρεον ἐν μικραῖς ἡμέραις ὡς καὶ νύκτες τοῦ χειμῶνος, φέροντες πάντας τὰς αὐτὰς ἐνκαρκολήσεις, τὰς αὐτὰς ὄμιλίας, τοὺς αὐτοὺς περιπάτους. Ἡ πόλις μὲ τὰς γραφικὰς αὐτῆς ὁδούς, ὅπου πολλαχοῦ συνκατῶνται ἔχνη τοῦ παρελθόντος, εἶνε ἐκ τῶν πόλεων εἰς δις εὐχαρίστως μένει τίς πρὸς ἀνάπτυξιν. Ο Σηκουάνας ἡρέμαρτις ρέει ὑπὸ τὴν λιθίνην γέφυραν. Καπνοὶ ὑγιεῖς καὶ ἀρωματώδεις ἐξέρχονται ἀπὸ τῆς στέγης τῆς Βερνών καὶ τοῦ Βερνωνέα, χωρίου ἀπέναντι τῆς πόλεως καὶ εἰς τὴν ἀντίθετον τοῦ ποταμοῦ ὄχθην. Φαιδρὰ πρόσωπα προσβελλούσιν εἰς τὰ παράθυρα τῶν φαιῶν οἰκιῶν. Οὐδεμία κίνησις πυρετώδης παρουσιάζεται. Μόλις στρατιῶται τινὲς προξενοῦσιν περισσότερον βάρυσθον, βαδίζοντες ἐπὶ τοῦ λιθοστρώτου· ὁ πληθυσμὸς οὐτοῦ δὲν ἀποτελοῦσι κτηματίαι, ἐρασταὶ τῶν γραφικῶν ὄχρεων· τοῦ παραθύρου τῶν γραφικῶν οἰκιῶν. Οὐδεμία κίνησις πυρετώδης παρουσιάζεται. — Θὰ ἔδιδον τοὺς καλλιτέρους οίνους τοῦ Εύρου καὶ τῆς κοιλάδος τοῦ "Ωζ", διὰ δύο βραχέων Μεδών, ἔλεγεν ἐνίστε ὁ Μαλκαπέρ εἰς τὸν Φουζερέλ. Όμοιογῶς ὅμως δὲ τοῦ ζῆτος καλλίτερος εἴη οὐδεμία φύσις, καὶ ὅτι γηρασκει εὐχαρίστως.

Η γαρὰ ἐν τούτοις τῶν δύω ἀξιωματικῶν δὲν ἦτο μεγάλη, ἀπακεστι δὲ αἱ διασκεδάσεις αὐτῶν συνιστάντο εἰς τὸν διασγιζόμενον τῆς Μαζίζονέτ, μέχρι τέλους τῆς δενδροφύτου ὁδοῦ, ἡτις ἀκολουθεῖ παραπλεύρως τὴν αἰματικὴν τοῦ περιβόλου τοῦ Βιζύ. Είτα προεχώρουν βαδίζοντες πάντοτε, καὶ μόνον ιστάμενοι ἐνίστε ὅπως γραφικώσιν ἐπὶ τοῦ γάλλου τοῦ σχέδιον μάχης περὶ ἡς ἡ φιλονεικία, εἰσήρχοντο εἰς τὸ δάσος, σταματοῦντες ὑπὸ τὰ μεγάλα δένδρα τοῦ Βαλμέ. Είτα ἐπανήρχοντο, ὄμιλοιντες πάντοτε, εἰς τὸ ζενοδοχεῖον "Εβρέ", ὅπου ἔτρωγον, χαιρετῶντες καὶ καθήμενοι εἰς τὴν τράπεζαν· ἔντεκτο ψηλλονήσιον ἡλίκουν τοῦ Βαλμέ. Μετὰ

τὸ γεῦμα ἐδίπλων τὸ χειρόμακτρον, ἔχαιρέτιζον καὶ πάλιν, καὶ μετέβαινον εἰς τὸ καφενεῖον, ὃπου παίζοντες δομινό, περιέμεναν ὅπως τὸ ωρολόγιον τῆς ἑκκλησίας σημάνη ἐννάτην. Πάραυτα τότε ἐπέστρεψαν εἰς τὸν οἰκόν των, ἐλάμβανον τὸ παρὰ τὴν κλίμακα κηρίον, καὶ θλίβοντες τὰς χεῖρας, ἀνήρχετο ἔκαστος εἰς τὸ δωμάτιον του, βλέποντες καθ' ὑπονοματίους κατακτήσεις καὶ τὰς μαρανθέσεις δόξας.

Τὴν ἐπαύριον τοῦ Βατερλώ ἥλιπιζον ὅτι ἡ κυβέρνησις τῶν Βουρβόνων θὰ ἦτο προσωρινή, καὶ περιέμενον ἡμέρᾳ τῇ ἡμέρᾳ ὅπως σύρωσι πάλιν τὸ παρὰ τὸ προσκεφάλαιον κρεμάμενον ξίφος των. Ἀρχαῖον δημοκρατικὸν αἰσθημα τοῖς ἔλεγεν ὅτι ὁ Λουδοβίκος ἔννατος δὲν θὰ ἔβασιεν ἐπὶ πολὺ. Ἐν τούτοις τὰ ἔτη ἔξηφανίζοντο, ἐπέρων, ἔφευγον· οἱ δύω λοχαγοὶ ἡσθάνοντο ὅτι ἐγήρασκον, ἐνῷ ὁ Κάρολος δέκατος, διαδεξάμενος Λουδοβίκον τὸν ἔννατον, ἔξηκολούθει βασιλεύων.

— Τί νὰ γείνῃ, ἔλεγεν ἐνίστε ὁ Φουζέρλ, τὸ πᾶν ἐτελείωσε, καλέ μου Μαλαπέρ· δὲν θὰ διοικήσωμεν πλέον στρατιώτας· πρέπει νὰ ἀφίσωμεν τὴν θέσιν εἰς τοὺς ταχυτέρους, οἱ ρευματισμοὶ ἔρχονται!... "Αλλως τε ἐσυνειθίσαμεν καὶ εἰς τὴν ἀργίαν· ὁ ἀὴρ τοῦ στρατῶνος θὰ μᾶς φανῇ ἥδη πολὺ βαρύς! Χαίρετε δωρατίαι ἡμῶν ἐλπίδες, πτωχές μου φίδε! Θὰ ἀποθάνωμεν λοχαγοί. Δὲν εἴμεθα πλέον χρήσιμοι διὰ τίποτε. Ἡ παροιμία λέγει: ὁ ἀρχαῖος στρατιώτης εἶνε γηραλάζον ζόν!

'Ολίγου δεῦν μετὰ τὸ 1830 νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν. "Οντως ὅμως εἶχον συνειθίσει εἰς τὸν ἥρεμον βίον, εἰς τὴν γωνίαν των, εἰς τὸ κοράσιον ὅπερ ἐμειδία καὶ ἔχηγαγε τὴν κεφαλήν του μεταξὺ τῶν γαστρῶν, εἰς τὴν καφεπώλιδα ἢν ἔχαιρέτων καὶ ἡτοὶ τοὺς ἐσέθετο, εἰς τοὺς χαιρετισμοὺς τῶν διαβατῶν οἵτινες ὑπεκλίνοντο πρὸ τῶν «λοχαγῶν», εἰς τὴν ἀνάπτωσιν, εἰς τὴν καθημερινὴν ταπεινὴν εὐτυχίαν, ἐν γένει εἰς τὸ εἶδος ἐκεῖνο τοῦ βίου ὅπερ λικνίζει τὸν ἄνθρωπον καὶ ἀποσθῆταις τὸν φροντίδας του. Δὲν ἐτόλμησαν νὰ καταλείψωσι πάντα ταῦτα. Ἡ ήλικία τῶν ταραχῶν εἶχε παρέλθει. "Ηδη ζῶντες εἰς τὸ παρελθόν ἥρουν αὐτοῖς αἱ ἀναμνήσεις των. Μετὰ τὴν πυρετώδη λοιπὸν πρὸς τὰ στρατιώτικὰ κλίσιν των, ἔξηκολούθησαν τὴν ἐπαύριον τοῦ Ἰουλίου, τὸν γαλήνιον αὐτῶν βίον, καὶ πάντοτε μειδιῶντες, σιωπηλοὶ καὶ συμπαθητικοί, προσήρχοντο εἰς τὸ ξενοδοχεῖον 'Εθρε' ἢ εἰς τὸ Καρενεῖον τῆς Πόλεως εἰς τὴν «Τράπεζαν τῶν Λοχαγῶν».

Οἱ δύο οὖτοι στρατιώται, εἰθισμένοι νὰ περῶσιν ὅμοι τὰς ἡμέρας των καὶ ἀποφασίσαντες νὰ συναποθάνωσιν, οἱ δύω οὖτοι φίλοι διέφερον ἀλλήλων καὶ φυσικῶς καὶ ἡθικῶς. «Ισως ἡ διάπυρος καὶ μακρὰ αὐτῶν φιλία παρήχθη ἐκ τῆς ἀντιθέσεως τῶν χαρακτήρων των. Ὁ Φουζέρλ, ὑψηλός, ισχνότατος, τὸ πρόσωπον ὄλιγον χλωμὸν καὶ τὴν γενειάδα φριάν

ἔχων, ἡτο αὐστηρότερος, ἀλλ' ὅχι καὶ ιδιότροπος ὡς ὁ σύντροφός του Μαλαπέρ. Οὔτος, ὑψηλὸς ἐπίστης, ἀλλὰ παχύσαρχος καὶ αἰματώδης, ἐμειδία καὶ ἡστείζετο εὐκολότερον. 'Ως πρὸς τὰς ἔξεις των ὅμων ἡ διαφορὰ τῶν κράσεων δὲν ἔτο μεγάλη. 'Ο Φουζέρλ ἡγάπα πολὺ τὸν καπνὸν καὶ ἀκαταπάστως ἐκάπνιζε, τὸ πρώτον εἰς τὸ παράθυρον, τὴν ἡμέραν εἰς τὸν περίπατον, τὸ ἐσπέρας ἀναγινώσκων. 'Ο Μαλαπέρ ἐξωμολογεῖτο ἐν μικρόν του ἀμάρτημα, τὸν ἔρωτά του πρὸς τὸν εὐώδη οἶνον καὶ τὸν τῆς Χερσονήσου. 'Υπὸ τὸν μεγάλον του μύστακα συνέπτυσσε μεθ' ἡδονῆς τὰ χεῖλη ὅπόταν ἐγεύετο καλοῦ τινος οἶνου. 'Ο Φουζέρλ πολλάκις τὸν ἐπέπληττε γελῶν, διότι ἔτο μηδπαθής». 'Η κλίσις ὅμως τοῦ λοχαγοῦ πρὸς τὸν καλὸν οἶνον οὐδέποτε κατάντα ἐλάττωμα· ἐδείπνα κακῶς ὅμως ὁ Μαλαπέρ ἀν πρὸ τοῦ φαγητοῦ δὲν ἤνοιγε τὴν ὄρεξιν διὰ τῆς μαλάγχας, καὶ ἀν εἰς τὰ μέσα τοῦ φαγητοῦ δὲν τῷ προσέφερον ποτήριον μαθέρας.

— Ἀνάμνησις τῶν εἰς Ἰσπανίαν καὶ Πορτογαλίαν ἐκστρατειῶν, ἔλεγε γελῶν.

'Ο Φουζέρλ δὲν ἐτόλμα ωντας ἐπιπλήξη τὸν Μαλαπέρ διὰ τὰς δαπάνας ταύτας, διότι καὶ αὐτὸς ἔχωνται τὰς οἰκονομίας του ἀγοράζων ξένους καπνούς καὶ πίπας διαφόρους, τὰς ὁποίας εἶχεν ἐντὸς τοῦ δωματίου του τοποθετήσει κατὰ τὸ μέγθος των ἐπὶ σανίδος, ἣν ἔκαλει «Μουσεῖον του».

Οὐδὲν ἀλλο ἐλάττωμα ἥδυντα τις νὰ εὔρῃ εἰς αὐτούς, ὅσον καὶ ἀν ἀνεζήτει. Γέροντες ἥδη, ἀφοῦ ἐκατοντάκις ἐκινδύνευσαν νὰ φονευθῶσιν, οὐδέποτε εὐρόντες ἐν τῇ νεότητι αὐτῶν ἔξι μηνῶν βίον ἥρεμον καὶ σπαταλήσαντες τὰς ὥρας ἐκείνας κατὰ τὰς ὁποίας λέγομεν ὅτι ὁ ἀνθρώπος ἐγεννήθη ὅπως ἀγαπᾷ καὶ ἀγαπᾶται, γείνη πατήρ καὶ γηράσκη βλέπων νὰ αὐξάνωνται μικρὰ δοντα ἀτινα ὡς γείνωσιν ἀνδρες· ἀφ' οὐ ἀφῆκαν μέρος τῆς καρδίας καὶ τοῦ αἰματος αὐτῶν εἰς τὰς βάτους τῆς ὁδοῦ, εὐρίσκοντο ἀνευ τέκνων, ἀγενούς ἀλλων ἀναμνήσεων ἐρωτικῶν εἰμὴ τὸν ἐλαφρούς των ἔρωτας ὅπόταν ἤσαν ἐν τῷ στρατῷ, ἀπηδημένοι πλέον καὶ λησμονήθεντες, καὶ μόνοι εἰς τὸ καταφύγιον αὐτῶν, εὐτυχεῖς ὅμως καὶ ἥρεμοι, ἀνευ ἐπιθυμιῶν, βέβαιοι δὲ ὅτι ἔξεπλήρωσαν τὸ καθήκον των ὅπερ πᾶς ἄνθρωπος ὁφείλει νὰ ἐκπληρώσῃ. "Ελεγον ὅτι ἦσαν ἔξεινων οἵτινες δι' οἰκογένεικν ἔχουσι τὴν πατρίδα καὶ διὰ νόμον τὴν αὐταπάρησιν. Στρατιώται, εἶχον ἐνεργήσεις ὡς στρατιώται, καὶ εὐχαριστημένοι ἐκ τῆς θυσίας, ἐκάθητον ἥδεως ὑπὸ τὸν ἥλιον, ἐπαναλαμβάνοντες ὅτι εἶχον τὸ δικαιώματα νὰ ἀναπαυθῶσι μετὰ τὴν καλὴν ἐκπληρώσιν τῆς ἡμέρας των. 'Αφοῦ ἐδίσασμεν καλὰ τὸν δρόμον μας, δυνάμεθα ἥδη νὰ ἐκτείνωμεν τὰς ὀκνηράς κανήμας!» Καὶ ἔμενον ἔκουσίως ἐν τῇ σκιᾷ των, σιωπηλοί, ταπεινοί, ἀγνωστοί, εὐλαβῆς συντριμματα μεγάλου ναυαγίου.

* * * Αλλως τε ἔμενεν αὐτοῖς βαθὺς ἔρως, παρηγορία ὑψίστη ἔξεινων αἵτινες

ἀρκοῦσι νὰ πληρόσωσι βίον δλόκληρον. Πεσόντες εἰς Βατερλώ, εἶχον σφραγίσει τούλαχιστον τὸ στάδιον αὐτῶν διὰ πράξεως ἔξοχου ἀφοσιώσεως, ἥτις κατὰ πάντα ηγαντίστει τὴν συνείδησίν των καὶ ὡς στρατιωτῶν καὶ ὡς πολιτῶν, καὶ ἀκτίς ὑπερηφανίας διήρχετο ἐκ τῶν ὄμράτων των ὅπόταν ἐνεθυμοῦντο ταύτην.

* * * Ήτο αὕτη ἡ προσφιλεστέρα τῶν ἀναμήσεων αὐτῶν.

Βατερλώ! Εἰς ἀλλους τὸ δνομα τοῦτο θὰ προκύψει τὴν ἐρυθρίασιν τῆς αἰσχύνης. 'Εκεῖνοι, ὑπὸ τὴν βοῶσαν ὄργην ἦν ὑπεκίνει ἡ ἡχώ τῆς ζοφερᾶς ἡμέρας, ἐπανεύρισκον την πικρὰν παρηγορίαν ἐκείνων, οἵτινες ἀφανῶς, ἀλλὰ στωικῶς ἐκπληροῦσι τὸ ἔσωτῶν καθήκον ἐν τῷ μέσῳ τρομερᾶς καταιγίδος.

B'

Τὴν ἡμέραν ἐκείνην, 18 Ιουνίου 1815, καθ' ἣν ἡ κταπληκτικὴ τύχη τοῦ ἀνδρὸς δοτις εἰχε κρατήσει εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ τὴν Γαλλίαν, συνετρίβετο ὡς ὑελος, εἰς τὴν τρομερὰν στιγμὴν τῆς καταστροφῆς καὶ τῆς αὐτοσυντηρησίας, οἱ δύω ἔκεινοι ἀγδρες ἐν τῷ μέσῳ τοῦ πλήθους τῆς ἡττημένης στρατιᾶς, εἶχον μέχρις ὑστάτης στιγμῆς αἰσθανθῆν ἐν αὐτοῖς παλλουσαν τὴν καρδίαν τῆς Πατρίδος. Εἶχον παρευρεθεῖ τὴν πρώταν, μὲ τὸ ὄπλον εἰς τὸν βραχίονα, εἰς τὸ πρῶτον μέρος τῆς μάχης ἡτις ὑπῆρχε νίκη. 'Ο Ἄγγλικὸς στρατὸς δεκατιζόμενος εἶδε πολλάκις ὄρθούμενον πρὸ αὐτοῦ τὸ φάσμα τῆς ἡττῆς. 'Η ἐπιμονὴτοῦ Βελιγκτών, τοῦ αἰμηροῦ δουκός, ἔσωσεν αὐτόν. Διὰ τοῦτο οἱ στρατιῶται τοῦ Βουλόου καὶ τοῦ Βλούχερ ἥδυνηθησαν νὰ φθάσωσιν εἰς τὸ πεδίον τῆς μάχης καὶ εὑρώσωσιν ὄρθιούς τους τελευταίους 'Αγγλούς. Οἱ γρεναδιέροι τῆς φρουρᾶς μακρόθεν ἀκολουθοῦντες τοὺς ἐπὶ τοῦ ὁροπέδιον τοῦ 'Αγίου Ιωάννου γιγαντῶδεις ἀγώνας, ἀκούοντες τὸν ἥχον τοῦ τουφεκισμοῦ ἐκ τῶν ἀριστερῶν, καὶ ἐκ τῶν δεξιῶν τὸν ἥχον τῶν πυροβόλων ὀσεὶ ἀγγελόντων τὴν ἔλευσιν τοῦ Γρουσού, οἱ γρεναδιέροι ἀνέμενον τὴν ὄραν καθ' ἣν ἔξωμων κατὰ τοῦ ἔχθροῦ ὅπως λάθισσαν τὴν νίκην, ὡς καὶ ἐπὶ τοῦ 'Αγίου Ιωάννου εἶχεν ἔξελθει ἡ μεσαία φυλακή. 'Ανυπόμονοι, οἱ ἀρχαῖοι στρατιώται, ἔλεγον ὅτι ἡ ἡμέρα ἐκείνη διήρκει πολὺ καὶ ἡπέροντος πᾶς δέν εἶχεν εἰσέτι καταθράσεις τοὺς δραγγόνους τοῦ Πονσομβό, τὰ «κόκκινα παιδιά» τοῦ Βελιγκτών, καὶ τοὺς ἀνωχωρίτας τῆς Σκωτίας. Αἴφνης, περὶ τὸ τέρμα τῆς ἡμέρας, ὅπόταν ἥλιπον εἰσέτι ὅτι ἥδυναντο νὰ κερδίσωσι τὴν ἀγρίαν ἐκείνην μάχην, ἡ αἰφνηδία ἀφίξεις τοῦ Βλούχερ, δὲν ὁ Λοεὼ δὲν ἥδυνηθη νὰ συγχρατήσῃ, ὅπως καὶ τὸν Βουλόω, ἡ ἀπροσδόκητος αὐτὴ εἰσβολὴ νέων στρατευμάτων ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης, ἥλιαζεν ἀποτόμως τὴν τύχην καὶ ἔσπειρε τὴν ἀταξίαν εἰς τὰς γαλλικὰς τάξεις. 'Εκ τῆς συμπαγοῦς ταύτης στρατιᾶς μόνον οἱ γρεναδιέροι τῆς φρουρᾶς ἔμενον ἀθι-

κτοι. Τὰ λοιπὰ σώματα, ἀπὸ πρωίς πάσχοντα, εὐρίσκοντο ἥδη συγκεχυμένα. Πεζοί, ἵπποις, θωρακοφόροι τοῦ Μιλῶ, εὗζωνοι καὶ λογχοφόροι τοῦ Νέου, πυροβοληταὶ καὶ γρεναδιέροι, πάντες συστρέφονται ἔκπληκτοι ὑπὸ τὴν πίεσιν τῶν πρωσσικῶν στρατευμάτων, ἀτινα ἥρχοντο ἀπὸ τοῦ Πλανσενέ. Ἡ φρουρὰ τότε σχηματίζεται εἰς τετράγωνα. Ἡ παλαιὰ φρουρὰ προσπαθεῖ ν' ἀντιτάξῃ ἀντίστασιν ἀκαταβλητὸν εἰς τοὺς στρατιώτας τοῦ Βλούχερ, καὶ εἰς τοὺς Ἀγγλούς ἐκείνους τοῦ Βέλιγκτων, οἵτινες μετὰ θριαμβευτικῶν κραυγῶν κατέρχονται τοῦ ὄροπεδίου ὃπου κατέσφαξαν αὐτοὺς οἱ Γάλλοι τὴν πρωίν. Ἀπαθεῖς, ἀκίνητοι καὶ ἔτοιμοι οἱ γρεναδιέροι τῆς φρουρᾶς, σταθεροὶ ἀνέμειναν τὴν μεγάλην τοῦ ἔχθροῦ προσβολήν· τὰ τετράγωνα αὐτῶν, πόλεις ἀνθρώπιναι, κατασυντριβέντα ὑπὸ τοῦ πυρός, ἐστρέφοντο κατεθραύσθησκαν ὑπὸ τῶν σφαῖρῶν καὶ διεσπάρησκαν ἀφίσαντα σωροὺς πτωμάτων ὅπως δεικνύωσι τὴν θέσιν ἐν ἡ ἐπολέμησαν. Τὰ τετράγωνα τὰ διοικούμενα ὑπὸ τῶν στρατηγῶν Πτὲν καὶ καὶ Πορὲ Μορέζην, προσβληθέντα καὶ ταῦτα, ἀνθιστανται ἀγρούχως κατὰ τῶν σφαιρῶν. Πέριξ αὐτῶν εἰς σωροὺς ἀνυψώθησαν οἱ νεκροὶ Ἀγγλοί, καὶ τὰ πτώματα τῶν Πρώσων. Ἐκεῖ, μεταξὺ τῶν ἥρωών τουτῶν, ἐμάχοντο καὶ οἱ λοχαγοὶ Φουζερέλ καὶ Μαλαπέρ, ἐν τῷ κέντρῳ, μὲ τὸ ξίφος εἰς τὴν χεῖρα πέριξ τοῦ σηματοφόρου. Ὁχροὶ ἐκ τῆς μανίας, ἐξεσφενδόνιζον κατὰ τοῦ ἔχθροῦ τρομερὰς ὕβρεις ἀπολυμένας εἰς τὸν θόρυβον τῆς μάχης. Αἴφνης σφαιρὰ προσέβαλλεν εἰς τὸ μέτωπον τὸν ἀξιωματικὸν Κροσνιέ, ὅστις ἐκράτει τὴν τρίχωμον σημαίαν. Γραμμὴ αἷματος ἐσχηματίσθη εἰς τὸ μέτωπον τοῦ ἀνδρίου τούτου. Θυνασίμως πληγείς, ἴστατο ὅρθιος καὶ προσκεκολλημένος ἐπὶ τοῦ ξύλου τῆς σημαίας. Αἴφνης οἱ δάκτυλοι αὐτοῦ παρέλυσαν καὶ ἔπεισεν ἐν τῷ αἱματηρῷ βορβόρῳ.

— Φουζερέλ, ἀνέκραξεν ὁ Μαλαπέρ, Φουζερέλ, λάθε τὴν σημαίαν!

Ο Φουζερέλ ἔλαβε τὴν σημαίαν ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ θυνόσκοντος καὶ ἐδόνησεν αὐτὴν μετ' ὄργης ὑπεράγω τῶν τριχίνων πίλων, ποιῶν νὰ κροτῶσιν αἱ πτυχαὶ αὐτῆς ἐν τῷ μέσῳ τῆς θερμῆς καὶ ζοφερᾶς ἐκείνης ἀτμοσφαιρίας, ὡς ὕδρις καὶ πρόκλησις κατὰ τῶν ἔχθρων. Σφαιρὰ κατέθραυσε καὶ συνήρπασε τὸν χρυσοῦν ἀετόν, ὃ δὲ λοχαγὸς ἡσθάνθη ἐν τῇ χειρὶ πάλλουσαν τὴν σημαίαν, ήτις ἔφριττεν ἐκ τῆς πληγῆς, ώσει εἶχε φυγήν.

Οι Πρώσσοι τότε προχωροῦντες βραδέως ἀλλ᾽ ἀσφαλῶς, ἀθρόοι ἥρχοντο κατὰ τοῦ τετραγώνου ὅπερ ἔκλινεν. Ἡδη στρατιώται τινές περίτρομοι ἐγκατέλειψαν τὸν ἥρωικὸν ὄμιλον καὶ ἀνεμίχθησαν εἰς τοὺς κραυγάζοντας καὶ φεύγοντας πρὸς τὸ Ζενάπ.

Τότε ὁ Φουζερέλ ἐνόμισεν ὅτι ἡκουει μεγάλην φωνήν, ταυτοχρόνως ἰκτευτικὴν καὶ ἐπιβλητικὴν, μίαν κραυγὴν τοῦ

Μαλαπέρ, δοτὶς τὸν διέτασσε νὰ σώσῃ τὴν σημαίαν.

— Αστραρχητὸν ἡννόησκεν ἀλλήλους.

Τὸ παν ἀπώλετο «Εἶνε πολλοί! εἶνε πολλοί!» ἔλεγεν ὁ Μαλαπέρ. Μετ' ὄλγην οἱ Πρώσσοι θὰ ἥρπαξον ἐπ τῶν θνησκόντων στρατιωτῶν τὴν σημαίαν τῶν γρεναδιέρων τῆς φρουρᾶς. Ἄλλ' ὥχι! Ποτέ! «Ἐπερπε νὰ τὴν καταστρέψωσιν. Ο Φουζερέλ ἔθραυσε τὸ ξύλον ἐπι πυροβόλου, ἐνῷ ἀφ' ἑτέρου ἀφήρει τὸ μετάξινον ὕφασμα.

— Θάψε την, εἶπεν εἰς τὸν φίλον του.

Πηρὰ τοὺς πόδας των, ἐν μέσῳ τῶν πτωμάτων, εὐρίσκετο τεθραυσμένον περίμακτρον πυροβόλου. Δι' αὐτοῦ ὁ Μαλαπέρ ἥνοιξεν ὄπην ἀρκούντως βαθεῖκαν ἐπὶ τοῦ βορβορώδους ἐδάφους, καὶ ὄπόταν ἐτελείωσε, καλύπτων τὴν σημαίαν καὶ τὰ μετάξινα τεμάχια διὰ χώματος ἐρυθροῦ ἐκ τοῦ αἱματος, ἡσθάνθη κλονισμὸν ἐπὶ τοῦ τάφου τούτου· εἴτα ὑψώσκε τὰ ὅμιματα πρὸς τὸν Φουζερέλ, ἡκουει τὸν λοχαγὸν λέγοντα μεθ' ὑπερηφάνου χειρονομίας.

— Τώρα ζήτω ἡ Γαλλία! δυνάμεθα νὰ κατοικήσωμεν!

Καὶ ἀμφότεροι, μέσω τοῦ τρομεροῦ τουφεκισμοῦ καὶ τῶν θριαμβευτικῶν καὶ ὕδριστικῶν κραυγῶν τῶν νικητῶν, μέσω τῶν τρομερῶν θρήνων ἢ ἀπειλῶν τῶν ἡττωμένων, οἱ φλεγματικοὶ ἐκεῖνοι ἀνδρες, μειδιῶντες καὶ εὐτχεῖς, διότι ἔσωσαν τὴν Σημαίαν, ἔρριψκεν τὸ ξύλον ἀντὶς κατὰ πρόσωπον τῶν Πρώσων, οἵτινες ἐπιροβούμενοι μόνοι, διὰ μιᾶς ἐμπνεύσεως καὶ συμφωνίας, ἔσωσαν τὴν δόξαν τῆς Πατρίδος καὶ τοῦ συντάγματος. Διὰ τοῦτο ὄπόταν διμίλουν περὶ τοῦ παρελθόντος τούτου, οἱ δύο λοχαγοὶ ἐμειδίων, ὁ Φουζερέλ ἔτριβε τὰς χεῖρας, ὃ δὲ Μαλαπέρ θωπεύων τὸν μύστακα, ἔλεγε: — «Ἐμπρὸς γέρω μου, ἐν ποτήριον μαδέρας εἰς ὑγείαν τῆς Σημαίας! δὲν δύνασαι νὰ τῆς τὸ ἀρνηθῆς!»

— Οὔτω ἔτσι τὸν πεδίον τῆς μάχης τοῦ Βατερλὼ δὲν ἔμεγεν εἰμὴ τὸ τελευταῖον τετράγωνον ὅπερ διώκει ὁ Καρυπρών, καὶ ἐντὸς τοῦ ὄποιου Ναπολέων ὁ πρῶτος ἡθέλησε νὰ καταφύγῃ ὅπως ἀποθάνῃ. Οἱ θυστατοὶ πολεμισταὶ τῆς μεγάλης στρατιᾶς εἶχον κατεθραύσθη, εἰχον πέσει ὁ εἰς παρὰ τὸν ἄλλον, ἄλλο δὲν εἶχον ἡττηθῆ.

— Ο Φουζερέλ καὶ ὁ Μαλαπέρ ἀφέθησκαν ως νεκροὶ ἐπὶ τοῦ πεδίου.

Πληγωμένοι ἀμφότεροι, ἐπὶ πολὺ ἔμειναν κεχωρισμένοι. Εἰχον μεταφέρει αὐτοὺς εἰς ἀγροτικὰ κτήματα καὶ περιποιηθῆ κατὰ τὸ δυνατόν. Οι χωρικοὶ εὑρόντες αὐτοὺς, τοὺς εἶχον λάθει ἐκ τοῦ πεδίου ἡμιγύμνους καὶ μὲ τὰ θυλάκια κενωθέντα ὑπὸ τῶν κλεπτῶν, ὡςτε ἐδέησε μετὰ τὴν θεραπείαν, πέζῃ νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὴν πατρίδα, ἀπὸ σταθμὸν εἰς σταθμόν, ὄμοιαζοντες μᾶλλον ἐπικίτας ἢ στρατιώτας. Ἄλλα τί! ἡσθάνοντο ὅτι ησαν πλουσιώτατοι, διότι ὡς φιλάργυροι εἶχον θάψει τὸν μόνον θησαυρὸν δὲν ἔξετίμων ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ ὅστις περίσταντες τὴν ἔθνικὴν τιμὴν, ἔφερε τὰ γιλικὰ χρώματα, εἰς αὐτοὺς δὲ ἐφρίνετο ὡς ζωντανὴ τῆς πατρίδος εἰκὼν.

— Οπόταν ἐνεθυμοῦντο τὴν τρομερὸν ἐκείνην ἡμέραν, ἡ μᾶλλον τὴν ώραν ἐκείνην τὴν ἀμφιράνη, καθ' ἧν τὸ παν εἶχεν ἀπωλεσθῆ, καθ' ἧν ἔχοντες τὸν θάνατον πέριξ αὐτῶν εἶχον ἀντιστῆ μέχρις ὑστάτων, μὲ

τὸ αἷμα εἰς τοὺς ὄφθαλμούς, τὴν ὕδριν εἰς τὰ χείλη καὶ τὴν κεκμηκυτῶν χεῖρα ἐπὶ τῆς λαβῆς τοῦ ξίφους, ὅπερ θὰ προετίμων νὰ θραύσωσι μᾶλλον ἢ νὰ παραδώσωσιν ὄπέταν ἀνεπόλουν τὴν τελευταῖαν σκηνὴν τοῦ δράματος, εἰς ὃν ἐιχόν λάθει ἐνεργὸν μέρος, τοὺς διαφόρους σωροὺς τῶν νεκρῶν, τὸν ἀνάπτοντα ἐκεῖνον οὐρανόν, τὴν ἀπειρόν πεδιάδα, τὴν πληθὺν τῶν μελανῶν τῶν Πρώσων, τὴν γραμμὴν ἐκείνην τοῦ πυρὸς τὴν περιβάλλουσαν τὸ τετράγωνον, ὅπερ εἶχεν ἀποφασίσει νὰ ἀποθάνῃ, εἴτα τὴν ἐσχισμένην σημαίαν καὶ τὸ τεθραυσμένον αὐτῆς ξύλον, τὸ λαβάρχον ἐκεῖνο ὅπερ εἶχον διαφιλοεικῆσει καὶ σώσει ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ ἔχθρου, ὅπόταν ἔλεγον «ἐπράξαμεν τοῦτο!» ὁ Φουζερέλ καὶ ὁ Μαλαπέρ ἀνύψουν τὸ μέτωπον, παρετήρουν ἀλλήλους μετ' ὄφθαλμῶν λαμπόντων καὶ ἔτεινον τὰς χεῖρας ἐπαναλαμβάνοντες: «Τούλαχιστον δὲν τὴν ἐπῆραν τὴν Σημαίαν τῶν γρεναδιέρων τῆς φρουρᾶς!»

— Η ἰδέα ἐκεῖνη ἦτο ἡ παρηγορία, τὸ κατόρθωμα ἐκεῖνο ἦτο ἡ ζωὴ των. Παρατηθέντες ἥδη καὶ ἀπόμαχοι, ἔλεγον ὅτι ἐκεῖνοι μόνοι, διὰ μιᾶς ἐμπνεύσεως καὶ συμφωνίας, ἔσωσαν τὴν δόξαν τῆς Πατρίδος καὶ τοῦ συντάγματος. Διὰ τοῦτο ὄπόταν διμίλουν περὶ τοῦ παρελθόντος τούτου, οἱ δύο λοχαγοὶ ἐμειδίων, ὁ Φουζερέλ ἔτριβε τὰς χεῖρας, ὃ δὲ Μαλαπέρ θωπεύων τὸν μύστακα, ἔλεγε: — «Ἐμπρὸς γέρω μου, ἐν ποτήριον μαδέρας εἰς ὑγείαν τῆς Σημαίας! δὲν δύνασαι νὰ τῆς τὸ ἀρνηθῆς!»

— Οὔτω ἔτσι τὸν πεδίον τῆς μάχης, γαλήναιοι καὶ εὐχαριστημένοι, οἱ ἀνδρες ἐκεῖνοι, οἵτινες εἶχον ἀνοίξει τὰς φλέβας των ὅπως παρασκωποὶ πορφύρων εἰς τινα λοχαγὸν ἀσημον, καὶ οἵτινες θὰ ἔδιδον τὴν ἔχυταν ζωὴν ὅπως ἀποτρέψωσι τὴν ἡτταν τῆς Γαλλίας.

— Επεται συνέχεια.

Ι. Δ. Ζ.

Παρόραμα. — Εν σελ. 727. στήλ. 3, στίχ. 33. ἀντι Κυνδρ άνάγν. Κυανδρ

ΕΙΣ ΤΟ ΓΡΑΦΕΙΟΝ

ΤΩΝ ΕΚΛΕΚΤΩΝ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑΤΩΝ

ΠΩΛΟΥΝΤΑΙ ΤΑ ΕΕΗΣ ΒΙΒΑΙΑ :

[Αἱ ἐν παρενθήσει τιμαὶ σημειοῦνται γάριν τῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τῷ ἔξωτερῳ ἐπιθυμούντων νὰ ἀποκτήσωσιν αὐτά, εἰλεύθερα ταχιδρ. τελῶν]

• «Η Αὐτοῦ Μεγαλειότης τὸ Χρῆμα», μυθιστορία Ξαβίε δὲ Μοντεπέν (τεύχη 11) Δρ. 6 [6.60]

• «Η Κόρη τῆς Μαργαρίτας», μυθιστορία Ξαβίε δὲ Μοντεπέν (τόμοι 6)... Δρ. 7 [8]

• «Ιατρὸς Απομνημόνευματα—Τὸ Περιδράτιον τῆς Βασιλίσσης—Ο ‘Αγγελος’ Πιτοῦ — Η Κόμησα Σχρύ — Ο ‘Ιππότης τοῦ Ερυθροῦ Οίκου’, μυθιστορία Αλεξάνδρου Δαυμᾶ (τόπωντα συνέχεια)..... Δρ. 25 [30]

• «Παρίσιων Απόκρυψη», μυθιστορία Εὐγενίου Σύνη, μετάφρασις Ισιδώριδου Ι. Σκυλίσση (τόμοι 10)... Δρ. 5 [7]

• «Αἱ Ρωσίδες Παρθένοι: Η ὁ Μηδενιστὸς ἐν Ρωσίᾳ» (τόμοι: 2)... Δρ. 3 [3.30]

• «Παλαιαὶ Αμαρτίαι» λυρικὴ συλλογή, ὑπὸ Δημ. Γρ. Καρπούρογλου... Δεπτ. 60 [70]

• «Ἡ Φωνὴ τῆς Καρδίας μου», λυρικὴ Συλλογή, ὑπὸ Δημ. Γρ. Καρπούρογλου. Δεπ. 60 [70]